

Pogumno po Mahkovih stopinjah

***Razmislek o temi: Prezahtevno? Strašljivo? Nepri-
merno? – Kje pa: Izzivalno! Sočutno! Izvrstno!***

Prvoosebna pripoved psička Mahka se začne, ko naslovna in osrednja književna oseba tava po mestu in išče deklico Janiko. Med zaznavanjem njenega vonja, ki se pojavlja in izgublja, jo prevzema občutek izgubljenosti, morda celo ogroženosti. Pusti sledi v svežem betonu, dobi brco, a ne obupa, ampak nadaljuje iskanje. Janikin vonj se meša z drugimi, svet se pred kužkom sestavlja kot mozaik različnih vonjev in zvokov. Pripoved preide v retrospektivo, v spomin: Mahko se spominja življenja v družini, vonjev njenih članov, igre in doživetij (*Kaj sem imel rad*) – a vse to je le spomin, razigranega sobivanja ni več. Zgodba preide v temne tone: zvok siren, ki spominja na mukanje krav, povzroči nemir: vsi ljudje *kričijo in tekajo*, se umikajo v zaklonišča. Bralcu se razkrije strašljiva podoba vojne; padanje bomb, eksplozije, ogenj, požar in nebo v barvi krvi ter izguba doma in prijateljev. Mahko mora postati potepuški pes, čeprav takega življenja ni vajen; a življenja *pred bombo* je konec, znajti se mora v novem okolju, v katerem mu je, kljub osamljenosti in zapuščenosti, to ali ono celo *všeč* (*Kaj mi je bilo všeč, ko sem živel na cesti*), še veliko več pa je stvari, ki ga motijo (*Kaj me je najbolj motilo*).

Ker je izgubil družino in zavetje, je obsojen na življenje med drugimi psi, na strah, lahkoto in ostanke – *oglodane kosti, riž s črvi ali črve z rižem*. A njegovo odraščanje in pot v samostojnost, ki pomeni preživetje, se nadaljujeta: nauči se krasti meso, s tem pa si med pasjimi sotrpini prisluži spoštovanje in zaščito – ko ga mesarjeva žena ustrelj, ga ne pustijo na cedilu. Spozna orožje (*tista čudna reč, ki poka kot petarde*), smrt in nevarnost – vse si razlaga s svojega zornega kota, kakor da dogajanja ne bi povsem razumel, a hkrati vseskozi misli *na moja otroka, Janiko in Marka*. Preizkušnje se nadaljujejo: skupaj z drugimi se ujam v past in je zaprt v kletki, spozna slona, ki mu pove, kako trpi tudi sam, čeprav je tako zelo drugačen od psov. Vrh nerazumljive človeške krutosti je prizor: *Štirje psi proti levu. Borba na življenje in smrt*. A usoda je Mahku le na videz naklonjena: ne raztrga ga lev, njega in še dva preživela tovariša dobijo vojaki. Prejšnji ujetniki postanejo pazniki in spoznajo nove razsežnosti človeške krutosti (*Kaj vidim in vonjam*), ki se izraža predvsem v kričanju in fizičnem nasilju. Toda kakor da bi se vsemu upirala otroška »pasja duša«: v taborišču se prepleteta usodi psov in zapornikov, ki privede do bega skozi žičnato ograjo – bega, ki za seboj pušča vonj pasje in človeške krvi. Vojna se konča, a veselje ni namenjeno ne preživelemu zaporniku ne psičkoma; grenki vonj bolečih spominov je premočan, da bi življenje lahko postalo svetlo; svet pred vojno je pač izgubljen in ga ne povrne niti Janikina vrtavka, ki jo je Mahko skrtil kot

zaklad. – Je torej med podobami uničenja, smrti, nasilja in bolečine sploh mogoče videti svetlobo? Že res, da vojne ni več in da je čas za nove in stare zvoke in vonjave, a občutek osamljenosti in nerazumevanja v Mahku ne zamre; spoznaš lahko nove ljudi, a spomin se vselej vrača k stari, zapuščeni hiši, ki je naprodaj. Dokler se nenadoma ne zgodi mali čudež: Mahko v sirotišnici sreča svojo Janiko, ki je v vojni izgubila starše, skupaj pa kakor po naključju najdeta tudi bratca Marka. Znova se sestavita dve družini, čeprav nista takšni, kot sta bili pred vojno: Janikina in Mahkova, ki se spominu na medvojne tovariše pokloni z imeni mladičkov. In zdi se, da se na koncu vse vrne na začetek: spet je čas za igro *med obešenimi rjuhami* in za *grizljanje pedala Janikinega kolesa*, spet je čas, da bralec prebere prvo poved iz knjige ... In morda ponovno tudi to prelepo zgodbo o upanju, ki ne umre v še tako strašnih časih.

Odkrijmo skrite plasti besedila

Razdelek z nalogami v knjigi nosi pomenljiv naslov: **Branje za boljše znanje**. Besedo znanje je treba razumeti čim širše: ne gre le za poznavanje podatkov o knjigi, pisatelju in ilustratorki, ampak predvsem za naloge, ki tako mladega kot odraslega bralca, posebej mentorje branja (starše, učitelje, knjižničarje), spodbujajo k razmisleku o prebranem. Naloge v knjigi zato:

- razvijajo jezikovno zmožnost (npr. oglašanje živali),
- usmerjajo bralca k razumevanju pripovedovalca in spremembe, ki se zgodi, če ga zamenjamo,
- spodbujajo medbesedilne primerjave (primer: knjige, v katerih nastopajo živali) in vrednotenje tematskih plasti pripovedi (npr. sodelovanje),
- razvijajo zaznavanje in razumevanje imen in podobe književnih oseb ter občutkov in razpoloženj,
- predlagajo pristope k doživljanju in razumevanju osnovne zgodbe in zgodbenih podrobnosti.

Dober mentor branja predlaganih nalog ne bo jemal kot »receptov« za branje pripovedi – naloge, ki se mu ne bodo zdele posebej inovativne, bo izpustil ali preoblikoval in jim dodal še svoje. Tu je nekaj idej:

- Preberi in razmisli o posvetilu: »*Mojim štirim mladičkom: Hugu, Joani, Violeti in Alexandru.*« S katerim namenom ga je pisatelj zapisal?
- Mahko zasliši zvok petarde. Napiši, katere misli se mu ob tem porodijo. Ga pok zabava ali ne? Utemelji odgovor.
- Opazuj ilustracijo mesarjeve žene in povej, kako je upodobljena. Izberi si ilustracijo, ki je najbolj zanimiva tebi, in povej, kako je povezana z zgodbo.
- Mahko opiše vodjo vojakov tako: »*Z ošiljenim gobcem in z dlakami v ušesih je bolj spominjal na podgano kot na človeka.*« Izberi si eno od književnih

oseb v kateri koli knjigi, ki jo poznaš. Opiši jo tako, kot bi jo videl in o njej govoril Mahko. Bodo sošolke in sošolci uganili, kateri književno osebo si izbral(a)?

- Napišimo nadaljevanje pripovedi o Mahku. Določimo (izžrebajmo) vrstni red piscev posameznih poglavij, dogovorimo se za njihov obseg – in to je vse. Zdaj pa k pisanju: prvi napiše prvo poglavje, drugi drugo ... Ne pozabimo, da dajo presenečenja zgodbi poseben čar, toda zgodba mora ostati smiselna ... Kaj pa ilustracije?

Vsem bralcem želim obilo lepih doživetij ob razvozlanju bralnih ugank: čudovite živalske zgodbe in bralnih oreščkov na koncu knjige, ki ostrijo bralno zmožnost vsakega med nami.

Varno pot po Mahkovih sledih,

prof. dr. Igor Saksida